

Pastoral för församlingsutveckling

Den kyrkliga kartan i Sverige ritas om. Från att ha varit ett självklart kristet land definieras Sverige alltmer som ett missionsfält. I Svenska kyrkan finns sedan sekler såväl struktur som teologi för ett församlingsliv som täcker varje svensk kvadratcentimeter. Med kyrkobyggnader och organisation finns verksamhet i hela landet. Traditioner har skapat tillhörighet även några generationer efter att kyrkan och tron försvann ur mångas vardag. Samtidigt har allt detta invagat Svenska kyrkan i en falsk känsla av självklarhet.

Sedan kyrkan skildes från staten för tjugo år sedan har mycket kraft, tid och fokus lagts på organisationen. Visst finns det mycket att organisera i Sveriges största organisation med drygt 21000 anställda och nästan lika många förtroendevalda. Men vad är målet med organiserandet och vilken är visionen?

Kyrkans uppdrag har aldrig varit att i första hand ha verksamhet i hela landet, inte heller att renovera byggnader, vara kulturbärare och upprätthålla aldrig så vackra traditioner. Svenska kyrkans målskrivning är missionsbefallningen. Utifrån den måste allt som sker i kyrkan motiveras, all verksamhet, varje församlingsinstruktion och allt ledarskap prövas.

Så sker inte i dag, vilket behöver sägas. I många församlingar finns djup nöd för att bänkarna gapar tomma vid gudstjänsterna medan alltfler uppgifter, som inte har med församlingslivet att göra, läggs på medarbetarna. Och de som vill stå upp för klassisk kristen tro känner sig ofta trängda i en allt snävare kyrklig åsiktskorridor. Den nöden måste tas på allvar. Fler kyrkliga visseblåsare behövs som pekar på hur kyrkan på alla nivåer sysslar med perifera uppgifter.

Vad som krävs för att en församling ska växa är inte några nyheter utan väl beprövad erfarenhet. Som att först och främst måste gudstjänsten stå i församlingens centrum. Utan gudstjänst ingen församling. Och utan gudstjänstfirare blir det bara vanlig föreningsverksamhet i församlingslokalerna, ingenting annat. Såväl liturgi som förkunnelse måste vara kristocentrisk. Det räcker inte att vara välformulerad, uppmuntrande och livstolkande. Varje predikan måste ha Kristus i centrum för att leda människor till Honom. Bara så byggs en kristen församling.

En kristen församling är en bedjande församling. Bönen är kyrkans språk som på ett självklart sätt måste genomsyra det som sker i kyrkan. Genom bönen anar församlingen Guds vilja och riktningen för församlingsarbetet. Bönen är den unika kraftkälla ur vilken kyrkan hämtar sin inspiration. Men i många församlingar ser det inte ut så, utan verksamheten och administrationen sköts som i vilket servicebolag som helst.

I den församlingsnöd som råder behöver vi lära av goda exempel där man målmedvetet arbetat med församlingstillväxt. SPT har i flera artiklar lyft fram vanligt församlingsliv som blomstrar, hur närmast döda församlingar fått nytt liv men också församlingar som under lång tid hittat fungerande former för församlingstillväxt.

Det finns ett tydligt mönster för hur församlingar växer och bereder marken för människors omvändelse och helgelse. I detta nummer delar Fredrik Carlsson, präst i Kviinge församling i Lunds stift, med sig av den gudstjänstutveckling församlingen fått uppleva. Erfarenheterna är inte unika.

I sin bok *Naturlig församlingsutveckling* lyfter Christian A. Schwartz fram gudstjänster som inspirerar i både helighet och vardaglighet samt livsnära smågrupper och behovsnära evangelisation som delar i en växande församling. Efter att ha gjort en historisk undersökning av fem växande rörelser i kyrkans historia redovisar Carl-Erik Sahlberg, som verkat i S:ta Clara kyrka i Stockholm, nio utmärkande drag för församlingstillväxt. Han menar att en växande kyrka är en kyrka som

1. är öppen för alla
2. bryr sig om människor i nöd
3. har en kärleksfull gemenskap
4. ställer Kristus i centrum
5. lever ett helgat liv
6. är beredd att lida
7. söker Gud i bön
8. använder lekmän
9. samt är öppen för Den Helige Andes kraft.

Mönstret går igen på många ställen i dagens Sverige. Utmaningen riktas till alla församlingar. Ingen behöver treva i blindo, testa egna idéer för att se vad som kan fungera eller köra fast i invanda gamla hjulspår.

Vad Sahlberg inte nämner, kanske för att det är så självklart, är att prästen, diakonen, andra medarbetare och förtroendevalda måste finnas på plats och delta i gudstjänst- och bönelivet oavsett om man är i tjänst eller ej. Helt enkelt leva med församlingen.

För att bygga församling krävs en genomtänkt pastoral strategi. Att hitta på tillfälliga hugskott och pröva olika idéer är enkelt, men om man saknar strategi, uthållighet och vision växer inget i längden. Långsiktiga, genomtänkta och mätbara mål behövs för tillväxten.

Formandet av ett långsiktigt handlingsprogram börjar med att tid för bön, samtal och reflektion frigörs. För att nå dit behöver ofta kyrkoarbetare och förtroendevalda få ökad förståelse för vad en församling och dess kärnuppgift är. Inspiration och vägledning finns t.ex. i Fredrik Modéus böcker om gudstjänstliv och församlingstillväxt eller i *Pastoralen* (Artos förlag).

Det är i församlingar som målmedvetet firar gudstjänst, skapar relationer, utrustar lekfolket genom smågrupper och enskilda samtal, har en kristuscentrerad undervisning, arbetar diakonalt och har en tydlig bönegemenskap som det växer. En följd blir då att kyrkan även politiskt och socialt betyder något i omgivningen.

Initiativ bör tas för att ytterligare forska kring församlingstillväxt i Svenska kyrkan och mission i Sverige. Vi bör förvänta oss mer av kyrkomöte och stift vad gäller redskap för församlingsbygge.

Svenska kyrkan har i dag en helt annan roll än för någon generation sedan, men den har också en enorm möjlighet genom sitt kontaktnät och sitt förtroende i samhället. Svenska kyrkans församlingsarbetare behöver därför rustas i evangelisation, undervisning för att fira inspirerande gudstjänster. Det räcker inte med att förnya kyrkohandboken eller att göra en ny psalmbok. Den mer marginaliserade roll Svenska kyrkan fått kan även öppna för nya möten och sammanhang. Framför allt behöver kyrkans församlingsarbetare rustas i frimodighet och ett kristusnära lärjungaskap.

På många sätt är Svenska kyrkan en kyrka i kris, med medlemstapp och uppgivenhet. Men detta är också tidpunkten för de stora möjligheterna. De växande församlingsgemenskaperna vittnar alla om samma sak: det finns i dag en stor nyfikenhet på kristen tro som betyder något i vardagen och en stark längtan efter just det som finns i en kyrka som vågar vara kyrka – helighet, gemenskap, äkthet, mening och frälsning.